

dormiunt oculis apertis, nec interim loquuntur, videnturque dormientes, dormire tamen nequeunt, nec excitari, atque retrahi intrò, nec posse expandi, ideoque suffocari illorum calorem. Hec ferè ad verbum eo loco tradit Montanus, quæ quidem facile est refellere: quandoquidem ille alio loco ea euerit. Nam in fine suarum explicationum, quas in tertium primi Epidemion fecit, volens cerebri affectiones percurrere, enumerans inter illas primum somnum, pronunciat eos omnes à cõi causa, nempe frigiditate provenire: id quod sigillatim conatur docere in omni soporoso affectu: nullum enim inueniri docet, qui siue cum febre sit, siue absque febre, non fiat à frigiditate sola, vel eum humore, aut siccitate coniuncta: in quo forte in alium errorem incidit: nam in cathocho, sola agnoscitur aliquando esse siccitas, vt Galenus quoque testatur. Adde quòd humores qui soporosos affectus committunt, id faciant, non tam frigiditate sua, quàm quòd multitudine, & tenacitate, cerebri cavitates obstruant, calorisque motum impediunt: nam frigiditas quæ stupefaciat, ab humore contento in corpore animalis, quo modo reperiri potest? quòd si calefacientia adhibemus remedia sopore laborantibus: id sanè facimus, non tam quòd illis sit opus ad tollendam frigiditatem, quàm ad humorem, qui aliter discuti nequit. Igitur si vera sunt, quæ scribit ille in Epidemijs, falsa esse oportet, quæ dixit in Aphorismis. Et quis (quæso) tam indoctus est qui id non agnoscat? quis enim ferat somnum præter naturam fieri à calore igneo, quum ille vigiliam semper faciat: quòd si aliquando hi, qui febre ardenti laborant, incidunt in soporem, causa vtique non est, quòd calor ex causis somnum naturalem efficientibus, solus sit mutatus: sed quia ab eo calore, ex multa materia, humidi vapores plurimi, aut potius humores, ad cerebrum eleuati obstruunt, sensumque tollunt: & quomodo quæso igneus calor vapores faciet humidos, quales naturalis somnus requirit? cum antea ille dixerit, eum adurere, & acres eosdem reddere, quod illemet vbi hanc causam tractat, fateri cogitur, cum ait vapores illos incendi, ideo hominem dormire non posse; mutati ergo sunt vapores ipsi, qui acres redditi, irritant, sensusque excitant, & multitudine obstruunt, atque ita mistum ex sopore, & vigilia affectum committunt: qui profectò nec cataphora, nec caros à Galeno, vel Hippocrate, nec subeth ab Arabicis dicitur, sed eoma vigilans nuncupatur: subeth autem commune est nomen apud Auicennam, omnibus soporosis affectibus. Illud quoque absurdum est, putare, somnos præter naturam fieri posse à solo vapore, vt Montanus credit: quòd euidenter docent, qui ex ebrietate sopiuntur. Dormiunt enim illi longiorem, & profundiorum somnum, quàm naturæ conueniat, sed illorum somnus præter naturam non est, nec dici potest, quoniam difficilem non habet expergefactionem: quæ quidem somnos præter naturam ab alijs seiungit. Propterea Galenus cum de generatione soporum agit, ex materia aliqua confectorum, pronunciat semper eos fieri ab humore, non autem à vaporibus: qui (vt diximus) multò plures, frigidiores, crassiores, & humidiores assurgunt ex larga vini potatione, quàm ex igneo calore, agente quancunque aliam materiam in corpore contentam. Quod si vini potationes incidunt aliquando in apoplexiam, & alios soporosos affectus, id non accidit ex solo vapore, sed quòd pituita, quæ erat in cerebro, & venis multa, & concreta fundatur, ex qua postea obstructio, & sopor nascitur. Illud quoque mirum est, quòd ille velit, à calore igneo agente non solum in materiam suauem, sed etiam in igneam, provenire sopores, nisi fortè soporem intelligat vigiliam præter naturam, quæ prioris contraria est ei, cuius generationem quærit. Quid quòd scribit à solis calore igneo, tanquam à causa efficiente, non mutatis alijs causis, fieri soporem. Quid illa verba sibi volunt: nam calor igneus, qui est causa mali somni, tollit somnum, si enim somnum tollit, causa vtique est vigiliæ, nõ somni præter naturam, cuius causam ille quærit. Præterea si somnus omnis (vt ille de finit) sit à vapore, & eum habet materiam, quò pacto potest fieri sopor aliquis à sola extrinseca refrigeratione, aut ex defectu vaporum & spirituum? Cæterum ex labore accidit quidem somnus altus, & longus, sed non præter naturam, vt experientia oēs docere potest, nec impotètia est vigilandi, sed verus somnus, qui illos occupat. Ac multo minus causa huius somni est, quòd resoluatur cordis calor, & refrigeretur primum sensorium, nam resoluitur quidem calidum innatum, & ob defectum substantiæ contrahitur ad internos fontes, atque ita deserit sensoria, & somnum facit, cor verò nequaquam refrigeratur, nimirum cum ad illud contrahatur ferè quicquid in corpore caloris est. Mirum etiam illud est, si cum ex papaueris assumptione sopor incidit, non mutetur materialis, & efficiens causa naturalis somni, sed solum formalis, id est calor ipsius sensorij, nam siue cerebrum, siue cor statuatur esse primum sensorium, necessarium est prius calorem, qui vaporem attollit a cibo, & ipsosmet vapores alterari, quàm frigiditas ipsa ad sensorium peruenire possit. Quis verò credet Catochum fieri ex congelatione cordis, & a veneno assumpto? hic enim aperte concedit cor esse primum sensorium, quòd quò pacto tueri potest in alijs causis, quas dicit somnum facere, eo quòd vapores refrigerentur, & descendant. An cor quòd semper feruet, densabit vapores? inquam (quæso) partem ab eo descendant illi iam concreti, vt somnus fiat. Omitto quòd symptomata omnia, remedia, Galenus, & ipsemet Montanus alibi, hunc soporem testentur, affecto cerebro, & non corde consistere. Cæterum si sopor sit aliquando à calore igneo solo, qua ratione causa illius formalis potest esse stupefaciens frigiditas? si calor, qui vapores attollit, igneus aliquando est, aut non mutatur à natura sua, mutata duntaxat materiali, aut formali causa, vt ille tradit, non erit vtique finis somni præter naturam, cruditas subiecti humoris. At verò si sopor sit ob plurimam exiccationem, & humoris defectum